

Nākamais raunds cīņā pret finanšu noziegumiem

Noziedznieki atklāj arvien jaunas metodes, kā apiet prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas un starptautisko ekonomisko sankciju jomā. Tāpēc ir svarīgi nepārtraukti uzlabot tiesisko regulējumu, kas vērsts pret šiem draudiem, un noteikt papildu prasības un pasākumus, kas jāveic, lai cīnītos pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu un starptautisko ekonomisko sankciju pārkāpumiem.

Aleksandra Mejertāle
Vadošā juriste, zvērināta
advokāta palīdzē, CAMS¹
ZAB Deloitte Legal

Tel: 67074119
Mob: +371 28839484
E-pasts: amejertale@deloittece.com

Mārtiņš Puķe
Vadošais jurists, CAMS
ZAB Deloitte Legal

Tel: 67074123
Mob: +371 26759229
E-pasts: mpuke@deloittece.com

Lai gan nav pagājis ilgs laiks, kopš 2017.gada novembrī Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likumā (Likums) ieviesa Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr.684/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK jeb t.s. Ceturtās AML (Anti-Money Laundering) direktīvas (Direktīva) prasības, Eiropas Parlaments (EP) jau sagatavojis un apstiprinājis jaunas prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā. 2016.gadā Eiropas Komisija (EK) prezentēja rīcības plānu par pastiprinātu cīņu pret terorisma finansēšanu, kurā norādīja, ka nesenie teroristu uzbrukumi Eiropas Savienībā (ES) un citviet pasaulē liecina, ka nepieciešama ES mēroga darbība, kas aptvertu visas politikas jomas un būtu vērsta uz cīņu pret terorismu un tā novēršanu. Saskaņā ar šo rīcības plānu EK, definējot jaunus pasākumus, kas vērsti pret finanšu sistēmas ļaunprātīgu izmantošanu teroristu finansēšanas nolūkā, ierosināja grozījumus Direktīvā. Tādēļ EP 19.04.2018. ar pārlicinošu balsu vairākumu nobalsoja par t.s. Piektās AML direktīvas apstiprināšanu. Tā gan nav patstāvīgs normatīvais akts, bet gan grozījumi Direktīvā. Turklāt ES iestādes neplāno apstāties pie esošā regulējuma un jau sākušas izstrādāt t.s. Sesto AML direktīvu.

Piektā AML direktīva

Ar grozījumiem ieviestas vairākas izmaiņas naudas atmazgāšanas un terorisma finansēšanas novēršanas regulējumā. Turpinājumā aplūkosim, mūsaprāt, būtiskākos grozījumus.

Patiesais labuma guvējs

Patieso labuma guvēju reģistrs būs pieejams visai sabiedrībai. Jebkurai personai būs tiesības uzzināt juridiskā veidojuma patiesā labuma guvēja vārdu, dzimšanas mēnesi un gadu, nacionalitāti, rezidences valsti, kā arī veidu un apmēru, kādā patiesais labuma guvējs kontrolē juridisko veidojumu.

Grozījumos gan paredzēti izņēmumi, kad ES dalībvalstis drīkst ierobežot pieeju informācijai par patiesajiem labuma guvējiem, ja ir risks, ka šīs personas var tikt pakļautas nesamērīgam krāpšanas, nolaupīšanas, izspiešanas, šantāžas, uzmākšanās, vardarbības vai iebaidīšanas riskam.

Jānorāda, ka Latvija ir apsteigusi ES regulējumu, jau pagājušā gada nogalē normatīvajā regulējumā paredzot, ka patieso labuma guvēju reģistrs ir pieejams jebkurai personai. Papildus Latvijas likumdevējs noteicis, ka ziņas par patieso labuma guvēju, kas informācijas izsniegšanas brīdī nav sasniedzis 18 gadu vecumu, ir ierobežotas pieejamības informācija.

Darījumi ar virtuālo valūtu

Naudas atmazgāšanas novēršanas regulējuma subjekti būs arī virtuālās naudas maiņas pakalpojumu sniedzēji un virtuālās naudas maciņu turētāji, jo anonimitāte, kas piemīt virtuālajai valūtai, atvieglo tās ļaunprātīgu izmantošanu noziedzīgos nolūkos. Piemēram, teroristu organizācijas var izmantot virtuālo valūtu, lai slēptu pārskaitījumus. Lai gan darījumus ar virtuālo valūtu fiksē, tomēr pašlaik virtuālās naudas maiņas pakalpojumu sniedzējiem un virtuālās naudas maciņu turētājiem nav pienākuma izveidot aizdomīgu un neparastu darījumu ziņošanas mehānismu, kas jau pastāv tradicionālajā banku sistēmā.²

Tā kā Latvijas likumdevējs jau pagājušā gada nogalē noteicis, ka no 01.07.2019. virtuālās naudas pakalpojumu sniedzēji ir Likuma subjekti, tad no šī datuma viņiem būs jāievēro Likumā paredzētie pienākumi. Jāņem vērā, ka Likumā ietvertā virtuālās valūtas

pakalpojumu sniedzēja definīcija ir plašāka, nekā paredzēts Direktīvas grozījumos. Saskaņā ar Likumu par tā subjektu uzskatāms virtuālās valūtas pakalpojumu sniedzējs – persona, kas sniedz virtuālās valūtas pakalpojumus, tostarp citu personu emitētās virtuālās valūtas maiņas pakalpojumu sniedzējs, kas lietotājiem nodrošina iespēju veikt virtuālās valūtas maiņu pret citu virtuālo valūtu, saņemot par to komisijas maksu, vai piedāvā iegādāties un atpirkt virtuālo valūtu, izmantojot atzītu likumīgu maksāšanas līdzekli. Tas diemžēl var radīt situāciju, kad noteikti virtuālās valūtas pakalpojumu sniedzēji, kas nav ne virtuālās naudas maiņas pakalpojumu sniedzēji, ne virtuālās naudas maciņu turētāji, izvēlas savu darbību veikt ES dalībvalstī, kurā viņiem nav noteikts papildu administratīvais slogs ievērot naudas atmazgāšanas novēršanas prasības.

Direktīvas grozījumos arī paredzēts, ka virtuālās naudas maiņas pakalpojumu sniedzēji un virtuālās naudas maciņu turētāji ir jālicencē vai jāreģistrē.

Priekšapmaksas kartes

Lai anonīmi finansētu ar teroristu uzbrukumiem saistīto loģistiku, teroristi izmanto arī priekšapmaksas kartes, tādēļ tika meklēts atbilstošs un līdzsvarots problēmas risinājums, ņemot vērā arī priekšapmaksas instrumentiem piemītošo sociālo vērtību.³ Ar grozījumiem noteikts no 250 EUR uz 150 EUR samazināt sliekšni, kuru sasniedzot jāidentificē priekšapmaksas kartes turētājs.

Klientu padziļinātā izpēte

Likuma subjektiem turpmāk būs pienākums veikt noteiktas klienta padziļinātās izpētes darbības, ja darījuma attiecībās vai darījumā ir iesaistīta augsta riska trešā valsts.

Tāpat dalībvalstīm noteikts pienākums apkopot un publicēt detalizētu statistiku, kas nepieciešama naudas atmazgāšanas risku novērtējuma veikšanai.

Šie jauninājumi dalībvalstīm jāievieš 18–32 mēnešu laikā (grozījumos dažādām prasībām paredzēti atšķirīgi ieviešanas termiņi) no grozījumu spēkā stāšanās.

Sestā AML direktīva

Kā minēts, EK jau sagatavojusi piedāvājumu jaunām izmaiņām Direktīvā. Tās paredzētas kriminālatbildības piemērošanas vienādošanai visās ES dalībvalstīs.

Sestajā AML direktīvā noteiks:

- vienotu naudas atmazgāšanas definīciju;
- 22 predikatīvo noziegumu veidus, kuros iegūtu naudas līdzekļu atmazgāšana kvalificējama kā noziedzīgs nodarījums;
- nosacījumu, ka citā dalībvalstī radīti līdzekļi uzskatāmi par noziedzīgi iegūtiem, ja predikatīvais noziegums, kas tos radījis, ir prettiesisks gan attiecīgajā ES dalībvalstī, gan arī ES dalībvalstī, kurā darījums ar šādiem līdzekļiem konstatēts;
- 5 gadu cietumsodu par smagu naudas atmazgāšanas noziegumu, kā arī aizliegumu personu, kas notiesāta par naudas atmazgāšanu, nodarbināt publiskajā sektorā;
- citas izmaiņas.

Pagaidām pārāgri spriest, kāds būs EK piedāvāto grozījumu gala variants, jo, visticamāk, tas mainīsies darba gaitā, korekcijas veicot gan Eiropas Padomei, gan EP.

Grozījumi Sankciju likumā

Izmaiņas plānotas arī citā normatīvajā regulējumā, ko nereti vērtē kopā ar naudas atmazgāšanas novēršanas jautājumiem, proti, Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likumā (Sankciju likums). 19.04.2018. izsludināti grozījumi Sankciju likumā. Tie sagatavoti pēc Ārlietu ministrijas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (FKTK) iniciatīvas, ievērojot Finanšu sektora attīstības plānā 2017.–2019.gadam noteiktās prioritātes.

Likumprojektā paplašināts Sankciju likuma subjektu loks, paredzot, ka tā subjekti ir visas fiziskās un juridiskās personas Latvijā un tām ir pienākums ievērot, piemērot un izpildīt starptautiskās un Latvijas Republikas nacionālās sankcijas (Sankcijas) un ziņot uzraudzības un kontroles institūcijām vai tiesībsargājošajām iestādēm par darījumiem vai darbībām, kas varētu būt vērstas uz Sankciju prasību pārkāpšanu, apiešanu vai izvairīšanos no to izpildes.

Šīs jomas uzraudzību paredzēts nodot FKTK, Valsts ieņēmumu dienestam un Patērētāju tiesību aizsardzības centram. Grozījumos noteikts, ka uzraudzības iestādes Sankciju jomā kontrolēs subjektus, ko tās jau uzrauga naudas atmazgāšanas jomā saskaņā ar Likumu.

Pozitīvi vērtējams, ka grozījumos definēts, kas ir Sankciju riska pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēma, paredzot, ka prasības tai nosaka uzraudzības iestādes. Tāpat grozījumos uzraudzības iestāžu uzraudzībā esošajiem Sankciju likuma subjektiem, t.i., Likuma subjektiem, paredzēts noteikt pienākumu veikt Sankciju riska novērtējumu un izveidot iekšējās kontroles sistēmu Sankciju riska pārvaldīšanai. Latvijā bankas pārsvarā jau ir izveidojušas Sankciju riska iekšējās kontroles sistēmas, savukārt citiem Likuma subjektiem vēl gaidāms liels darbs, lai tās sagatavotu.

Saskaņā ar grozījumiem Sankciju likumā uzraudzības iestādes drīkst piemērot sodu par Sankciju prasību regulējošo normatīvo aktu pārkāpumiem, tostarp to apiešanu vai izvairīšanos no normatīvo aktu par iekšējās kontroles sistēmu un Sankciju riska pārvaldību izpildes. Par citiem pārkāpumiem saistībā ar iekšējās kontroles sistēmu un Sankciju riska pārvaldību uzraudzības iestāde drīkst piemērot sodu un uzraudzības pasākumus tikai tad, ja tiesībsargājošās iestādes nav sākušas kriminālprocesuālās darbības saskaņā ar Krimināllikuma 84.pantu.

Papildus grozījumos noteikts, kādus sodus var piemērot par noteikto Sankciju prasību neievērošanu. Tie ir samērā bargi:

- kredītiestādēm un finanšu iestādēm – soda nauda līdz 10% no kopējā gada apgrozījuma saskaņā ar pēdējo apstiprināto finanšu pārskatu;
- kredītiestāžu un finanšu iestāžu amatpersonai, darbiniekam vai personai, kas pārkāpuma izdarīšanas laikā ir atbildīga par Sankciju likuma prasību ievērošanu kredītiestādes vai finanšu iestādes uzdevumā vai interesēs, – soda nauda līdz 5 milj. eiro;
- citiem Sankciju likuma subjektiem – soda nauda līdz 1 milj. eiro.

---

¹ Certified Anti-Money Laundering Specialist. Piešķir Association of Certified Anti-Money Laundering Specialists;

² EK [Pazinojums](#) Eiropas Parlamentam un Padomei par rīcības plānu par pastiprinātu cīņu pret teroristu finansēšanu (Ziņojums), 5.lpp;

³ [Ziņojums](#), 6.lpp.

ITiesības publikācija

Deloitte nozīmē vienu vai vairākas no Deloitte Touche Tohmatsu Limited, Lielbritānijas sabiedrības ar ierobežotu atbildību (turpmāk - DTTL), grupas sabiedrības vai ar tām saistītās sabiedrības. DTTL un katra no tās grupas sabiedrībām ir juridiski nošķirtas un neatkarīgas vienības. DTTL (kas nozīmē arī „Deloitte Global”) nesniedz pakalpojumus klientiem. Vairāk informācijas par DTTL un tās grupas sabiedrībām ir pieejama www.deloitte.com/lv/about.

Deloitte sniedz revīzijas, nodokļu, konsultāciju, finanšu konsultāciju un juridisko konsultāciju pakalpojumus valsts un pašvaldības iestādēm un privātajiem uzņēmumiem no dažādām nozarēm. Ar Deloitte globālo tīklu vairāk kā 150 valstīs, Deloitte nodrošina augstākās kvalitātes pakalpojumus klientiem visdažādākās biznesa situācijās. Vairāk kā 244,000 Deloitte darbinieku visā pasaulē mērķis ir atstāt nozīmīgu iespaidu, visā ko dara (klientiem, darbiniekiem un apkārtējo vidi).

Latvijā pakalpojumus sniedz "Deloitte Audits Latvia" SIA, "Deloitte Latvia" SIA un ZAB "Deloitte Legal" (kopīgi saukti "Deloitte Latvia"), kas ir Deloitte Central Europe Holdings Limited meitas vai saistītās sabiedrības. Deloitte Latvia ir viena no vadošajām profesionālo pakalpojumu organizācijām Latvijā, kas sniedz audīta, nodokļu, juridiskos, finanšu un biznesa konsultāciju pakalpojumus ar vairāk kā 130 vietējo un ārvalstu ekspertu palīdzību.

© 2018 Deloitte Latvia